

YTTRANDE

Nilengard, My
My.Nilengard@skane.se

Datum 2026-05-04
Ärendenummer 2026-POL000149

Yttrande gällande Förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv

Region Skåne har beretts möjlighet att yttra sig över Naturvårdsverkets skrivelse *Förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv*.

Sjukhus genererar icke-hushållspillvatten från bland annat vårdverksamhet, laboratorier, sterilteknik, läkemedelshantering, diagnostik, smittförande verksamhet, storkök, tvätt, tekniska installationer och fastighetsdrift. Detta skiljer sig från vanligt hushållspillvatten och kan innehålla läkemedelsrester, kemikalier, mikroföroreningar, smittämnen, desinfektionsmedel, metaller och andra ämnen.

Region Skåne anser därför att det måste framgå tydligt:

- vem som ansvarar för utsläpp från vårdverksamhet,
- vem som ansvarar för fastighetstekniska installationer,
- vem som ansvarar för krav från VA-huvudman,
- hur kostnader ska fördelas,
- hur krav ska genomföras utan risk för vårdens drift.

Region Skåne vill särskilt framhålla att sjukhus är samhällsviktig verksamhet. Krav på avloppshantering, förbehandling, provtagning och tekniska åtgärder får inte införas på ett sätt som direkt eller indirekt genom orimliga ekonomiska kostnader påverkar patientsäkerhet, vårdkapacitet, beredskap eller robusthet.

Förslagen innebär även att ansökningar om tillstånd ska innehålla uppgifter om icke-hushållspillvatten vid anslutning till allmän VA-anläggning. Det kan få stor betydelse för sjukhusens framtida ombyggnader, nybyggnader och tillståndprocesser. Region Skåne anser att vägledning behövs för hur sådana uppgifter ska tas fram för komplexa vårdfastigheter.

Del 1 – Om avloppsrening

Region Skåne ser positivt på att utsläpp till vattenmiljön minskar. För vården är det särskilt viktigt att läkemedelsrester, mikroföroreningar och smittämnen hanteras på ett långsiktigt hållbart sätt. Samtidigt har tidigare mätningar visat att sjukhus står för en begränsad del av de läkemedelsrester som når avloppsreningsverken i jämförelse med utsläpp från hushåll. Region Skåne anser därför att det behöver tydliggöras vilket syfte eventuella krav på förbehandling ska uppfylla samt vid vilka föroreningshalter krav på förbehandling ska aktualiseras.

Samtidigt innebär förslagen betydande risker för Region Skåne om de inte förtydligas.

Region Skåne ser följande risker:

- ökade krav på förbehandling vid sjukhus,
- ökade krav på provtagning och kontroll,
- krav på ombyggnad av interna avloppssystem,
- ökade kostnader, behov av resurser och plats för regionen som fastighetsägaren,
- otydligt ansvar mellan vårdverksamhet, fastighetsägare och VA-huvudman,
- risk för längre och mer komplexa tillståndprocesser,
- risk för att lokala VA-krav blir olika i olika kommuner,
- risk för påverkan på drift, reservlösningar och beredskap.

Enligt förslaget får icke-hushållspillvatten endast avledas till allmän VA-anläggning om det har renats så att det inte hindrar reningsverkets drift, skadar ledningsnät eller utrustning, begränsar återvinning av resurser eller orsakar otillåten belastning på recipienten. Tillsynsmyndigheten ska också minst vart tionde år granska tillstånd och förelägganden för verksamheter som leder sådant spillvatten till allmän VA-anläggning.

Region Skåne anser att detta är en central fråga för sjukhusen. Sjukhusens spillvatten är komplext och varierar över tid beroende på vårdproduktion, laborieverksamhet, smittläge, läkemedelsanvändning och tekniska system.

Region Skåne anser att staten bör ta fram nationell vägledning för:

- vad som avses med icke-hushållspillvatten från sjukvård, inklusive typiska utsläpp från vård, laboratorier och tekniska funktioner,
- vilka avloppsflöden inom sjukhus som innebär störst miljö- och hälsorisk, exempelvis från infektionsvård, onkologi och laborieverksamhet, och därför bör prioriteras för åtgärder,

- vilka parametrar och föroreningshalter som ska bedömas som kritiska samt när krav på förbehandling ska aktualiseras,
- när lokal förbehandling i sjukhusbyggnader är tekniskt och ekonomiskt rimlig,
- när rening i stället bör ske i kommunalt avloppsreningsverk,
- hur provtagning och uppföljning ska utformas för komplexa vårdverksamheter,
- hur ansvar ska fördelas mellan vårdverksamhet, fastighetsägare och VA-huvudman.

Region Skåne anser även att sjukhusens funktion som samhällsviktig verksamhet ska vägas in vid krav på åtgärder. Krav som innebär driftstopp, omfattande ombyggnad i vårdmiljö, betydande ekonomiska konsekvenser eller risk för påverkan på vårdproduktion och vårdkvalitet behöver därför prövas särskilt. Det är även viktigt att krav och åtgärder står i rimlig proportion till den miljönytta som kan uppnås.

Del 2 – Förslag på ett nytt producentansvar

Region Skåne tillstyrker förslaget om producentansvar för humanläkemedel och kosmetika och ser positivt på att producentansvaret ska bidra till finansiering av rening av mikroföroreningar från bland annat humanläkemedel och kosmetiska produkter.

Region Skåne bedömer att producentansvaret är en viktig del i arbetet med att minska utsläppen av läkemedelsrester och andra mikroföroreningar till vattenmiljön samt möjliggöra en fortsatt och skyndsamt utbyggnad av kvartär rening vid avloppsreningsverk.

Region Skåne vill särskilt framhålla att vattenmiljön i Skåne redan idag är hårt belastad och att tidigare regionala utredningar har visat på förekomst av läkemedelsrester i utgående renat avloppsvatten från reningsverk. Samtidigt har mätningar visat att sjukhus står för en begränsad del av de läkemedelsrester som når avloppsreningsverken i jämförelse med utsläpp från hushåll.

Region Skåne ser samtidigt behov av fortsatt analys av hur producentansvaret kan påverka läkemedelsmarknaden, särskilt tillgången till generika, lågprispreparat och läkemedel inom smala terapiområden samt konsekvenser för försörjningsberedskap.

Region Skåne anser därför att producentansvaret ska utformas så att:

- kostnader för kvartär rening i huvudsak bärs av producenterna,
- investeringar i avancerad rening möjliggörs i högre takt,
- VA-taxor inte ökar oproportionerligt för sjukhus och annan samhällsviktig

verksamhet,

- sjukvården inte får dubbel kostnad för läkemedel och rening,
- tillgången till viktiga läkemedel, generika och läkemedel inom smala terapiområden inte försämras,
- läkemedel som är kritiska för vård och beredskap inte riskerar att försvinna från marknaden.

Region Skåne anser vidare att producentansvaret kan bidra till ökad utveckling av produkter med lägre miljöpåverkan över tid. Samtidigt är det viktigt att läkemedelsanvändning i sjukvården fortsatt styrs av patientbehov, medicinsk effekt och patientsäkerhet. Kostnadsstyrning får därför inte leda till minskad tillgång till nödvändiga läkemedel eller försämrade förutsättningar för vård, försörjningsberedskap och beredskap.

Del 3 – Förslag på sanktioner

Region Skåne anser att sanktioner ska vara tydliga, proportionerliga och riktas mot rätt aktör.

För sjukhus och vårdbyggnader är ansvarsfördelningen särskilt viktig. Ett utsläpp kan bero på vårdprocesser, laborativ verksamhet, läkemedelshandling, hyresgästpassningar, tekniska system eller fastighetens utformning.

Innan sanktioner aktualiseras bör det krävas:

- tydliga förelägganden,
- rimlig tid för åtgärd,
- hänsyn till vårdens kontinuitet,
- bedömning av patientsäkerhet och beredskap,
- dialog mellan tillsynsmyndighet, VA-huvudman, vårdgivare och fastighetsägare.

Samlad bedömning

Region Skåne delar målet att minska utsläpp från avloppsvatten och stärka skyddet för människors hälsa och miljön.

Förslagen kan dock få betydande konsekvenser för sjukhus och vårdbyggnader. Region Skåne anser därför att genomförandet måste anpassas till sjukvårdens särskilda uppdrag.

Region Skåne vill särskilt framhålla följande:

1. Sjukhusens icke-hushållspillvatten behöver hanteras som en särskild kategori.
2. Nationell vägledning behövs för krav på provtagning, förbehandling och ansvar.
3. Ansvarsfördelningen mellan vårdverksamhet, fastighetsägare och VA-huvudman måste tydliggöras.
4. Krav får inte påverka vårdens drift, patientsäkerhet eller beredskap.
5. Kostnader för läkemedelsrelaterade mikroföroreningar ska bäras av producentansvaret.
6. Sanktioner måste vara proportionerliga och riktas mot rätt aktör.
7. Genomförandet måste ske med tillräckliga övergångstider och inte påverka tillgången till samhällskritiska läkemedel eller försörjningsberedskap negativt.

Region Skåne anser sammanfattningsvis att förslagen bör kompletteras med särskilda förtydliganden för sjukhus, sjukvård och andra samhällsviktiga vårdbyggnader.